

54
Djeddah, 7 October 1929

P. 93 No. 1379/194

Ik heb de eer Uwe Excellentie eerbiedig te berichten, dat onder leiding van het Nedjdisch Hoofd van ^{de} rechterlijke macht te Mekka het Whabitisme syptomatisch wordt bevorderd.

Voor de konst van Ibn Sa'ood bidden de volgers van ieder der 4 scholen, in de Haram gedurende ^{de} 5 tijden onder leiding van de imam van hun eigen school.

Ibn Sa'ood heeft toen de regeling getroffen, dat het gebed bij ieder "waktoe" dient te worden voorgegaan door een gezamenlijke imam. De Subh; Dhohr; 'Asr; Magrib en de Isa-salaat ^t werd respectievelijk door de Imam van de Hambali; Maliki; Sa-Hambali-fii; en Hanafi-scholen voorgegaan. De Imam van de Hambalistiche school, waartoe de Wahabieten officieel behooren, hadden van de vijf tijden reeds 2 beurten, tegen die der andere scholen één. Bovendien is de salaat oel Djoem'ah steeds onder leiding van de Wahabitische imam, terwijl vroeger de imams van de 4 scholen bij beurten de imamplaats bezetten.

Een maand geleden werden de bestaande Imams van de verschillende scholen bij beslissing van de vergadering van rechters van hun functie ontheven. Van regeeringswege zijn 4 imams benoemd, die de vroegere imams vervangen. Officieel vertegenwoordigen ze de imams van de 4 scholen doch in werkelijkheid noemen ze zich Imam al din al Salafi. Van deze 4 imams zijn er 2 Egyptenaren 1 Syrier en 1 Indiër.

De afschaffing van het Imamschap is voor de betrokken personen, die sedert jaren van familie tot familie deze titel hebben gevoerd, een groot geldelijk verlies. Deze imams,

vooral

Aan

Zijne Excellentie den Heere Minister
van Buitenlandsche Zaken
te

's G r a v e n h a g e

vooral die van de Safiitische school die bij de pelgrims in hoogen aanzien stonden, kregen van buitenlandsche vereerders geen onaanzienlijke geschenken.

Door de moderne Djawi wordt deze afschaffing toegejuicht. De Djawi pelgrims plegen nl. tegen fl. 2,50 een naam van de Imam Safii te koopen. Nu er geen Imam Safii meer is, kunnen de pelgrims hun geld aan meer nuttige dingen besteden.

Ook bij de recht-spraak is een streven tot verhabiti-seering merkbaar. Onder de Turken en onder Koning Hoessain volgde men bij de recht-spraak de Hanfitische richting.

Onder de motief, dat alle 4 scholen in de Hedjaz ge-lijke recht van bestaan hebben, heeft de regeering van Ibn Sa' oed toen besloten, dat door de Mahkamah overeenkomstig het oordeel der betrokken rechters de opvatting van alle 4 der scholen kan worden gehuldigd.

Dit is echter slechts een overgang om te komen tot het volgende besluit, dat om eenheid bij de recht-spraak te hebben, door de rechters slechts kan worden rechtgesproken overeen-komstig de Hambalische opvattingen.

Ondervolgende boeken zijn thans bij de Mahkamah in gebruik.

- a. Al Kasjaf al 'ina' } door Mansjoer al Hamdani en
uit 3 deelen } Kif al Arab.
- b. Sjarn al Moegni } door Ibn Qidama al Luqisi.
uit 15 deelen }

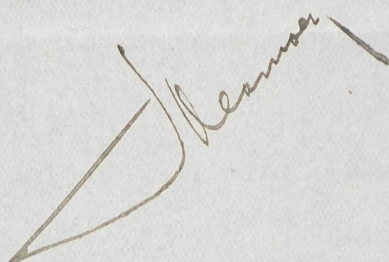
De beoefening van de tariqa is in de Hedjaz niet meer mogelijk. Op Mekka zijn verschillende wakf gebouwen aanwezig, het beheer waarvan volgens de hoedjah (de wil van den schenker) is opgedragen aan sjeichs van verschillende secten van de tariqa. Door het verbod van de tariqa kan niemand aanspraak maken op de naam van Sjeich van een tariqa, zoodat die wakfs van rechtswege onder beheer van de plaatselijke regeering komen te *vervalen*

3

In de laatste tijd zijn verscheidende wakf-gebouwen overeenkomstig het bovenstaande door de regeering in bezlag genomen. Een twee honderd tal Nederlandsche onderdanen, die door de beoefening van de een of ander tariqan, sedert jaren gratis in zoon wakf gebouw hebben gewoond, zijn verplicht geweest, het huis te ontruimen, zonder dat het Consulaat daar iets tegen heeft kunnen doen.

De Consul.

v/a De Vice Consul,

Bijlagen: "

Onderwerp: De eerste viering van de
Nieuwe Nationale Feestdag.-

Voor de eerste maal sedert de vestiging van het Sanhabiregime is weer feest gevierd in Mekka en Djeddah . Dit was een groote concessie van de kant van den Koning en van de strenge Sanhabieten. De Koning zegt voor de aandrang der Hedjaziers bezweken te zijn. Ik kreeg den indruk, dat men hem hier dankbaar voor is en dat deze toegeeflijkheid wel geschikt is hem in dit land meer populair te maken.

De feesten zijn grootsch opgezet en schitterend geslaagd, dat is de algemeene indruk. De bedoeling die voorgezeten heeft is vooral geweest : de sympathie voor het huis Sa'oud in de Hidjaz te doen toenemen en een gelegenheid te schaffen tot het maken van propaganda voor het Heilige Land en voor de Regeering van Bin Sa'oud, in het buitenland. Men heeft daartoe uitnodigingen gestuurd aan de redacties van de groote bladen in Cairo om vertegenwoordigers van hun staf als regeeringsgasten aan de feesten te laten komen deelnemen. Een 15-tal Egyptische journalisten heeft aan die uitnodiging gehoor gegeven. Twee dames-journalisten hebben niet verhoed, dat de positie van de vrouw onder het Sanhabiregime zoo zeer verschilt van die in het huidige Egypte, dat zij hier nog niet aan het publieke leven kan deelnemen. Had men dat in Cairo goed beseft, dan zou men de twee dames-journalisten een teleurstelling bespaard hebben. Zelfs het gedicht, dat een der dames inzond om aan het feestmaal door een manlijk-vertaler te worden voorgedragen werd niet ten gehore gebracht.

Dinsdagmiddag den 7den Januari ontvingen de Consuls de uitvoerige programma's der feestelijkheden en de met groene inkt gedrukte uitnodigingskaarten.

AAN

Z. M. den Heere Minister van Buitenlandse Zaken

's Morgens

te 's GRAVENHAGE.

Afschrift dezes aan Z. M. den G. G. van N. I.

's Morgens van den Eten werden officieele recepties gehouden te Mekka en te Djeddah. 101 kanonschoten werden in de tusschentijd gelost. Gebeden en preeken werden gehouden; de schoolkinderen zongen hun liederen. In Mekka werd de Ka'aba geopend en hield de stok-oude Sjeibi (het hoofd van de familie der sleutelbewaarders van voor Mahameds tijd) staande in de deur van de Ka'aba, een preek. De Emir ging daarna naar Djeddah, waar om 4 uur 's namiddags een thee werd aangeboden te Kandara, een mooie villa in de woestijn gelegen. Na afloop van de thee had een militaire revue plaats. Wat we daar te zien kregen heeft onze verwachtingen ver overtroffen. Eerst passeerden de geregelde (de Westersche gedrilde) troepen van Mekka en Djeddah. Daarna kwam een afdeeling machinegeweren, die gedragen worden door muilezels. Hierop volgde een afdeeling veldartillerie. Het geschut werd ook door ezels getrokken. Hierna kwamen de ongeordende troepen, vertegenwoordigende de werkelijke militaire macht van de woestijn. Hierbij was alle Westersche gedachte aan militaire orde verre. Iedere Bedouin droeg een costume naar zijn smaak, hield zijn geweer naar het hem het makkelijkste voorkwam. Na de infanterie kwam de cavallerie, daarna een groote afdeeling kameelruiters. Dat was wel de glorie der revue. De getrainde dieren geven geen geluid, de voetstappen hoort men niet, als een zijgende dreiging gaat deze typische macht der woestijn voorbij. Om de vreemdelingen een plezier te doen, geeft de Emir daarna aan zijn ruitery bevel om terug te keeren en een storm-aanval te imiteeren. Zonder stijbeugels rennen de Nedjdeërs daarna voorbij, ze gillen hun aanvalskreten, zwaaien hun lange zwaarden, gooien hun geweren in de lucht ^{om} die daarna in de galop weer ^{te} opvangen. Een klein incident moet nog vermeld worden. Terwijl de toeschouwers opeen gedrongen staan uit te zien naar de naderende troepen, nadert een goed nabootste Mahmal-processie. Terwille van de Egyptische gasten wordt door den Emir bevel gegeven de grap te verbieden. De havenwerkers van Djeddah hadden deze origineele inval gehad. De Nedjdeërs doen ook deze laatste imitatie-mahmal veramijnen.

6

's Avonds om half acht begon het tweede feest op Kandara. De tuin is op artistieke wijze in een groote feestzaal omgetooverd. Het heele terrein is met tapijten bedekt, in een groot vierkant is de tafel aangericht. Alles is in de kleuren wit - groen versierd. De fontein in het midden is onkenbaar, twee levensgrote portretten van Bin Sa'oud zijn daar goed belicht en in een mooi versierde koepel opgehangen. 184 gasten zitten hier aan. De maaltijd duurt voor Arabische opvattingen heel lang nl. 3 uur. Een groote redevoering wordt gehouden, het is een geschiedkundig overzicht van de vier Wahhabitische Regeeringsjaren, geeft daarna een program voor de te voeren binnenlandsche politiek en geeft tot slot een program voor de buitenlandsche politiek. Op verzoek van den Emir antwoordt de aan zijn zijde gezeten Egyptische eeregast Zaki Pasja, een begaafd redenaar en een bekend voorstander van de Arabische eenheid. In het Fransch spreekt hij de buitenlandsche vertegenwoordigers toe. De rede van den Minister van Buitenlandsche zaken zal wel in de Oemm al Boera gepubliceerd worden. Wellicht is er aanleiding dan op enkele passages terug te komen. Na het diner werd vuurwerk afgestoken in de voortuin van de villa, men had van daaruit ook een goed gezicht op de geillumineerde radio-masten.

9 Januari werd een gezamenlijk feest voor Mekka en Djeddah gegeven in de Wadi-Fatmah, een oasen-complex op ± 30 K.M. van Mekka gelegen. De Gemeenteraad van Mekka had de verantwoordelijkheid voor dit feest en heeft zich uitstekend van die taak gekweten. Voor de Europeanen in Djeddah, waarvan een 12-tal was uitgenoodigd, had dit feest een bijzondere aantrekkelijkheid, daar het na twee jaar voor het eerst weer gelegenheid gaf het binnenland zoover in te gaan en daar boomen en groen te zien. Om 9 uur vertrok ik met den Agent der Nederlandsche Handel Maatschappij per auto in de richting Mekka. Het eerste deel van den weg had zwaar geleden van de regen, verder op was de weg meestal dragelijk. Niet ver voorbij Bahra buigt de weg naar de Wadi links af van de Mekka-weg. Bahra is het dorp halverwege Mekka, waar

7

onze per kameel-reizende pelgrims plegen te overnachten. Het Gouvernment is bezig er een hulpziekenhuis te bouwen en een postkantoor. Het ziekenhuis ziet er keurig uit en is bijna voltooid, - er bestond groote behoefte aan. Na Bahga komen de eerste palmengroepen in zicht. Op een gunstige plaats tusschen twee dadelplantuinen is een heel tentenkamp verzezen. Ze zijn vroeg en een van de gastheeren gaat mee om ons de heele organisatie te laten zien. Een groote tent van 30 M. lang staat in het midden. De tent is heelmaal gesloten om de lange gedekte tafels tegen stof te beschermen. Ons laat men ook trotsch het interieur zien. Men heeft reden om trotsch te zijn. De tent is aan de binnenkant gevoerd met bontgekleurde stoffen, op de tafels staan nooge, mooie taarten, sinaasappels en appels geven kleur. De bloemvazen hebben slechts groene takken tot bouuetten, het tekort aan kleur wordt goedge-maakt doordat ieder glazen vaas gevuld is met water van verschillende kleur.

Voor \pm 250 gasten is hier gedekt. Na deze volgt de receptie-tent in groote. Verder zijn er veel kleinere tenten o.s. een groote keukenafdeeling. De Emir wordt in de receptie-tent ontvangen. Als allen hun zit- of staanplaats hebben ingenomen en koffie rondgediend is, begint de wedstrijd der dichters en redenaars. Het grootste deel van den dag wordt daarmee gevuld en het lijkt, dat de aandacht niet vermindert maar stijgt. De wedstrijd wordt door de maaltijd onderbroken, maar tegen het einde nemen weer enkelen hun kans waar om hun gedicht of redevoering ten beste te geven. Er zijn beroemde dichters uit Irak, Syrië, Nedjd, de Hedjaz en Egypte, die hun kunstproducten of zelf voorrangen of opgestuurd hebben om voorgelezen te worden. Na de maaltijd wordt met nieuwe moed begonnen en met een pauze van een half uur gaat dit door tot een uur voor zonsondergang. De schoolkinderen uit Mekka doen ook dapper mee. De beslissende strijd gaat ten slotte tusschen de Nedjdeër, de Irakeër en een van de Syriërs Chairuddin. De Nedjdeër draagt voor op de oude wijze van de Jasida, hij zingt zijn loflied op Bin Sa'ouds Beduinen-kwaliteiten en oorlogsdaden als een klaag-

8

klingsang. De Irakeër heeft de mooiste stem en zingt zijn lied op een voor een Westersch oor ook zeer te waardeeren melodie. De Syriër declameert op indrukwekkende wijze. Als zeker van zijn meerderheid herhaalt hij zijn indrukwekkende korte strofen, die een prachtig rythme en rijm hebben. De toejuichingen zijn niet van de lucht. Al voor hij zijn lied geëindigd heeft worat hem de krans der overwinning over den schouder geworpen. Tot slot spreekt weer Zaki Pasja, die de spanning wegneemt door een geestige causerie, waarbij hij tot groote verwondering vooral van de Hedjaische toehoorders een lofspraak invlecht aan het adres van de Hollandsche Islangeleerden, waarvan hij er met name noemt. Dat de Hollandsche Consuls ten slotte ook een beurt krijgen hebben we aan zijn met name genoemde vriend Gebée te danken. Als hij daarna op mij toekomt om mij de hand te schudden is dat een lof, die ik op deze merkwaardige plaats voor mijn leermeester Prof. Snouck Hurgronje en voor mijn voorganger Gebée in ontvangst neem.

Tot slot geeft de lijfgarde van den Emir nog een voorstelling van Bedouinen-krijgsdansen met beurtzang, dans en trommelmuziek. Enkelen van de deelnemers werpen hun hoofddoeken of mantels voor den Emir neer, nadat ze die eerst om hun geweer hebben geworpen en er met los kruit doorheen hebben geschoten. Een van de trommelaars windt zich zóó op, dat hij zich op de grond werpt en al ^{zich} wentelend met de dansers voortbeweegt en intusschen blijft doortrommelen.

Voor dit land onder dit regime zijn de hierboven beschreven feestelijkheden iets heel nieuws en ongedachts. In Mekka was een groep Hedjdische puriteinen tegen de feesten; zij onthielden zich van deelname. De Syrische invloed bleek duidelijk en de goede regeling die groote moeilijkheden heeft weten te overwinnen is wel aan hen vooral te danken. Een politieke bedoeling heeft men er ook mee gehad. Als de gunstigere berichten uit het binnenland nu waarheid blijken te bevatten dan kan van deze geesten een belangrijke steun aan het prestige van het Wahhabi-regime in Arabië uitgaan. Hoofdzak is echter de gang van zaken in de strijd tegen Addawiesj. Als men denkt aan de financiële zorgen waar deze Regeering

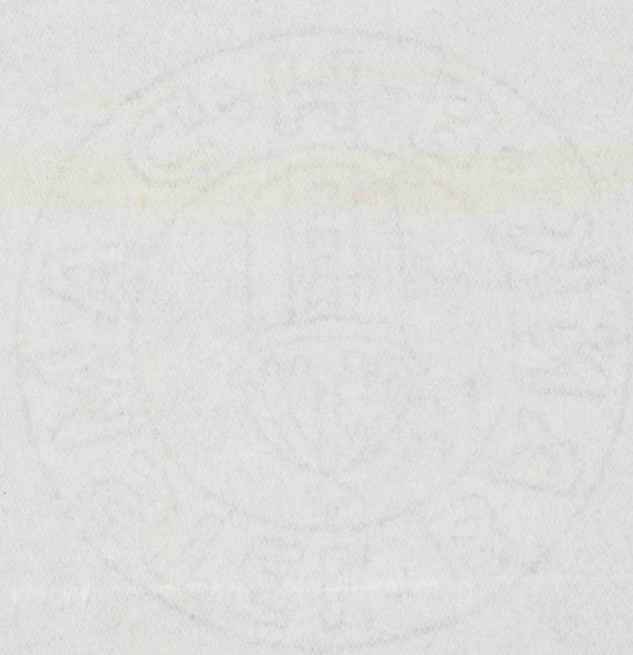
9

nog mee te kampen heeft, dan neigt men als westerling er toe te vragen, of hier niet te veel en te royaal aan de uiterlijke schijn geofferd werd.

Als symptoom van de innerlijke veranderingen (groei of ontbinding ?) die geleidelijk aan in het Mahhabitisme plaats hebben, lijkt mij dit feest van belang. Het is een mijlpaal in de geschiedenis van de tweede Mahhabi-overheersching van het Heilige Land.-

De Consul der Nederlanden.-

J. v. d. Eluw

No: 13 41/A - 246.

Djeddah, 7 October 1930.

Byl: -

Onderwerp: Philby.

Onder versyning naar de brieven van 14 en 19 Augustus 1930 resp. No: 1144/A-205 en 1173/A-210 moge eerbiedig ter kennisse van Uwe Excellentie worden gebracht de publicatie in de "Egyptian Gazette" van 26 September jl. naar aanleiding van de omholzing van de Islaam door den heer Philby.

"Why I turned Wahhabi"

Simple life with high ideals

Puritanism in the desert

St. John Philby on his visit to Mecca

In a special message to the Dayly Herald, Mr. St. John Philby, one the greatest living authorities on Arabia, tells why he has become a Wahhabi.

He compares the Wahhabis with the Puritans of Cromwell's day.

By H. St. J. Philby.

Taif (near Mecca), Sept. 7.

My decision to adopt Islam dates several years back, after an exhaustive study of the principles of the Wahhabi creed as practised in Najd under Ibn Saud's regime.

I am

Aan

Z. E. den Heere Minister van Buitenzaken

's Gravenhage.

Afschrift aangeboden aan Z. E. den GG.

11

I am convinced that the present greatness of England is largely based on the Cromwell Puritian period, which laid the firm moral foundations of the subsequent intellectual and spiritual development.

Similarly, I believe that the present Arabian Puritian movement harbingers an epoch of future political greatness, based on strong moral and spiritual foundations.

Also I regard the Islamic ethical system as a real democratic fraternity, and the general conduct of life, including marriage, divorce and the absence of the unjust stigma of bastardy, resulting in a high standard of Arabian public morality, as definitely superior to the European ethical code based on Christianity.

G.B.S's Tribute

Further, I am encouraged by the striking tribute to Islam contained in Shaw's "Methuselah"

Any delay in my public acceptance of Islam was due entirely to various political and personal reasons now no longer valid, while I consider an open declaration of my sympathy with Arabian religious and political ideals as the best methods of assisting the development of Arabian greatness.

With King Ibn Saud's approval, escorted by his Minister of Finance and Foreign Affairs, I motored to Mecca on August 7 wearing the customary pilgrim garb, and performed the customary ceremonies, circumambulation of the Kaaba, etc. tokening my formal admission into the Islam faith.

Arabian Expert.

I arrived at Taif the following day, where I am still staying as the King's guest.

In many ways my admission was unique in comparison with previous European visits to Mecca, owing to my long-

12

standing personal friendship with the Wahhabi King, who knowing my intentions for some years, dispensed with the customary period of probation and arranged for an honourable reception at Mecca, probably never previously accorded to a European convert.

Also he personally conferred the Islamic name of Abdullah, the prefix of his own name.

My personal ambition is still to secure a permanent mutual friendship between England and Arabia."

De Heer Philby is sedert een paar weken weder in Djeddah teruggekeerd. Van zyn activiteit is naar buiten niets bekend.

Het voorbeeld van den Heer Philby werd gevolgd door een Italiaansche mecanicien, Delicata, die sedert jaren in Djeddah heeft gewoond. Spottend zei men dat hy moslim is geworden met de hoop een Gouvernements betrekking in Mekka te kunnen hebben, juist omdat zyn zaken hier niet al te best gaan.

De Zaakgelastigde der Nederlanden

By afwezen en op last

De Vice Consul,

Claes van der Laan

1149/P.-249.

D j e d d a h , 30 November 1931.-

Bijlagen: één.

Onderwerp. Brief uit Mekkah.

Van bevriende zijde ontving ik een exemplaar van een bij de drukkerij Nix te Cheribon gedrukt pamflet, getiteld " (Salinan) Gentosan serat saking Mekkah ", waarvan UHoog-EdelGestrenge hiernevens de vertaling ter kennismaking wordt aangeboden. Het origineel is in het Javaansch met Latijnsche karakters gesteld. Gaarne zou ik vernemen, of te Cheribon zou kunnen worden nagegaan, wie de vermoedelijke auteur van dit overigens onschuldige tractaatje is.-

De Zaakgelastigde der Nederlanden.

Aan

den Adviseur voor Inlandsche Zaken

te

BATAVIA-KRAMAT.

Afschrift dezes aangeboden aan Zijne Excellentie den Heere Minister van Buitenlandsche Zaken te 's Gravenhage.-

14
VERTALING VAN EENEN BRIEF UIT MEKKAH.

M e k k a h , 1 Augustus 1931.-

*Voor de vertaling
R. Majapahay*

Ik ben SAJID ACHMAD, sleutelbewaarder van de Masdjid-el-Haraam; ik wil mijn Islamitische broeders iets vertellen. Ik zweer bij Allah en bij den Profeet, dat mij mijn geloof worde beroofd, indien ik een leugen zou verhalen of mijn belofte niet zou nakomen.

Eens, dat ik uit den Qoeraan las - het was omstreeks 11 uur des nachts op een Donderdagnacht - verscheen mij onze Profeet, d.i. de Hoogvereerde Profeet Mohammad, Gods zegen en de vrede mogen op Hem rusten, die mij de volgende raadgeving gaf:

" O, Sjeich ACHMAD, indien gij Mij nog niet kent, Ik ben de Profeet Mohammad " en Hij vervolgde:

" Gij moet aan Onze geloofsdienaren bekend maken, hoe in het jaar 1349 het Einde der Wereld is begonnen. Vorige week heb ik een geloofsgenoot losgelaten in de gedaante van een dier, gelijk een vrouw het huis van haren man verlatende voor een andere onnoodige plaats, haren echtgenoot vergetende. En wat betreft het overtreden door de Islamieten van hetgeen verboden is! Al heel weinig zijn er onder hen, die de drie voornaamste zuilen van den Islaam in acht nemen: 1. de Sjahadat, 2. Salaat en 3. het Vasten. In 1350 zal er een teeken zijn een ei zal uit den hemel vallen, van boven den hemel en ieder mensch zal het zien. In 1960 van de Hollandsche jaartelling zal de zon gedurende drie dagen niet opkomen, daarna zal ze in het Westen opkomen, dat de Islamieten dit begrijpen zullen.

En onthoud, dat in 1380 alle wijsheid zal verdwijnen, alle onthouden kennis zal men vergeten, de geschreven boeken zullen onleesbaar worden, slechts het papier zal blijven, De Anti-christ zal verschijnen en de deur van berouw zal worden gesloten: dit is het einde der wereld. Zoo zei de Allerhoogste God."

Mijn broeders moeten dit overal bekend maken en onthouden en niet vergeten het goede te doen en alhetgeen onze plicht is naar het voorbeeld van onzen Profeet s.a.w.

Wie dun van geloof is en mij niet wil gelooven, kan aan den CONSUL naar de waarheid daarvan vragen, de kosten zal hij zeker weer terugkrijgen. En wie dit bericht wil verspreiden en doorzenden aan de bedehuizen en de desa's, aan hem zullen ten deel vallen de genade en zegen Gods.--

Gezantschap der Nederlanden.

No. 277/P.-71.

D j e d d a h , 10 Maart 1932.-

Bijlagen : één.

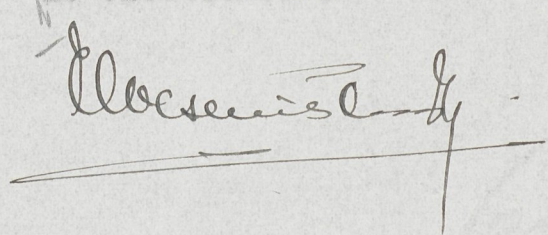
Onderwerp: Wetgeving in den Hidjaaz.-

Erbiedig moge ter kennisse van Uwe Excellentie worden gebracht, dat de Oemmoelgoerâ van 4 dezer de hiernevens in vertaling aangeboden artikelen nopens de rechtspraak bevatte, welke waarschijnlijk als aanvulling mogen worden beschouwd op het reglement inzake de uitoefening van de rechtspraak, Uwer Excellentie aangeboden bij dezerzijdsch schrijven van 13 Augustus a.p. No. 843/P.-183.

De Zaakgelastigde.

Bij Afwezen:

De Vice-Consul.

A a n

Zijne Excellentie den Heere Minister
van Buitenlandsche Zaken

te

's G r a v e n h a g e .

Doordruk dezes aangeboden aan Zijne Excellentie den Gouverneur-
Generaal van Nederlandsch-Indië en Hr. Ms. Gezantschap te Cairo.-

16

DRIE ARTIKELEN VERBAND HOUDENDE
MET DE UITSPRAKEN VOLGENS DE SJAR' .--

Verschenen de koninklijke goedkeuring voor het
volgende:

1e. Een zaak, officieel voorgebracht aan een van de rechtbanken of commissies, die bevoegd is voor de behandeling daarvan, mag in geen geval weer worden overgedaan aan een andere instantie, dan nadat de behandeling daarvan is afgelopen en een uitspraak daarop is gevallen en wel alleen voor herziening, ingeval één van de partijen zulks vraagt.

2e. Indien de commissie de aan haar ter herziening aangeboden uitspraak goedkeurt op grond van de Heilige wet, dan kan geen hoger beroep meer worden aangeteekend, en men is verplicht de uitspraak uit te voeren.

3e. Indien tusschen de partijen een woordenwisseling ontstaat of indien een van de partijen zich niet in staat acht zich te verwerpen, dan wordt er een commissie van wetgeleerden benoemd, die de zaak zal onderzoeken en een beslissing daarop zal nemen.-

Oemmoelqoerâ ¼ Maart 1932 No. 377.-

R.

No. 391/0.-97.

D j e d d a h , 10 April 1932.-

Bijlagen : twee.

Onderwerp: Jemen-reis 1932.

G e h e i m .

Met terugzicht op Hare telegrammen Nos. 4 en 5 en ten
vervolge op dezerzijdsch schrijven van 15 Maart jl. No 319/P.-74
heb ik de eer Uwer Excellentie eerbiedig te berichten, dat de
brief van de Koningin op 17 Maart jl. door mij te San'a - dat
ik tegen den avond van den 15den na een zeer vermoeiende, doch
voorspoedige reis bereikte - aan Imâm Jahja werd aangeboden.

Tijdens het afscheidsbezoek op 23 Maart overhandigde Zijne
Majesteit mij bijgaand aan de Koningin gericht schrijven,
uit welks (zooveel mogelijk letterlijke) vertaling moge
blijken hoezeer door den Imâm naar de totstandkoming van het
verdrag met Nederland wordt verlangd.

Mèt den heer van der Meulen ben ik van meening, dat Neder-
land de kans om een belangrijk aandeel in de economische
ontwikkeling van het in vele opzichten nog zoo primitieve
Jemen te krijgen, dient te benutten, niet in de eerste plaats
wegens de bijkomende commercieele voordeelen, doch wijl
een vriendschappelijke connectie met Imâm Jahja, den zelf-
standigsten der moslim-vorsten, die zich in feite meer inlaat
met wat in de moslimsche wereld omgaat dan zijn rivaal Ibn
Sa'oud, wiens politiek beheerscht wordt door een naar de oogen
zien van regeeringen en personen, die de inkomsten van zijn
land, dus het pelgrimaantal kunnen beïnvloeden, geheel past
in het kader der Nederlandsche moslim-politiek. De Imâm neemt
kennis van den inhoud van diverse periodieken uit alle Arabische
landen. De berichten omtrent " Indonesia ", met name in som-
mige Egyptische bladen, zijn veelal leugenschtig of anti-Neder-
landsch. Toch geeft Zijne Majesteit blijk van de juiste ver-
houdingen in Nederlandsch-Indië op de hoogte te zijn: een
bewijs, dat Hij nog over een andere berichtgeving (waarschijn-
lijk van Hadramietische relaties) beschikt. Van zijn daadwer-

A a n
Zijne Excellentie den Heere Minister
van Buitenlandsche Zaken
te
's G r a v e n h a g e .

kelijke

Doordruk dezex aangeboden aan Zijne Excellentie den Gouverneur-
Generaal van Nederlandsch-Indië, Hr.Ms. Gezantschap te Cairo en
den Adviseur voor Inlandsche Zaken te Batavia-Centrum.-

kelijke belangstelling in lokale Nederlandsch-Indische aangelegenheden gaf o.m. blijk een schrijven, dat de op Java twistende sjech's en sajid's ten vorigen jare ontvingen, waarin de Imâm een poging tot verzoening der partijen deed.

Tot dusver hebben van de Europeesche mogendheden alleen Italië en de Sovjet-unie een verdrag met Jemen gesloten +).

Van het vriendschapsverdrag met Italië, dateerend van 1926 en alleen in de Arabische taal gesteld moge ik binnenkort een volledige vertaling overleggen. Italië nam daarbij op zich deskundigen ter beschikking van den Imâm te stellen en technisch materiaal te leveren voor de ontwikkeling van het land; Jemen zou Italiaansche handelaren in Jemen begunstigen. In Juni 1927 zond de Imâm zijn tweeden zoon Saif-el-islâm Moe-hammed naar Italië, waar bezoeken aan scheepswerven en industriele ondernemingen hem leerden in welke opzichten dit land aan de economische ontwikkeling van Jemen zou kunnen medewerken. (Het was echter meereendeels slechts oorlogsmateriaal wat toentertijd door den Imâm van Italië betrokken werd, materiaal dat al spoedig in grensgevechten met de door Engeland in bescherming genomen emiraten diensten bewees.) Momenteel zijn drie Italiaansche doktoren en drie technici in dienst van den Imâm.-

Ook van het verdrag met de Sovjet-Unie, de tekst waarvan mij van bevriende zijde beloofd is, stel ik mij voor Uwer Excellentie t.z.t. een vertaling aan te bieden. Er bevinden zich thans ^{er} 15-tal Russen (w.o. een dokter en een doktores) met hun gezinnen in Jemen.

Wat de huidige verhouding tot de andere mogendheden betreft, moge ik het volgende aantekenen. Tegenover Engeland staat Imâm Jahja zeer wantrouwend. Het waren immers de Engelschen, die in 1921 het door hen bezette Hodeidah aan 's Imâm's vijand Moehammad bin Ali al-Idrisi, den Vorst van 'Asir, overgaven; het zijn de Engelschen, die Aden en Kamaran, die de

Imâm

 +). Wanneer men het vredesverdrag met Turkije (1911), waarin de Forte Sayid Jahja als Imâm van Jemen erkende en een met dit land na den wereldoorlog gesloten bondgenootschap buiten beschouwing laat.-

19

Imâm als natuurlijke onderdeelen van zijn gebied beschouwt, in bezit hebben, - die de Koestaibi- en Alawi-stammen tegen Jemen opzetten, - die ervan verdacht worden de hand te hebben gehad in het verzet der Zaranik in de Zuidelijke Tihama (welk verzet de Imâm eerst na 4 jaar vechten heeft kunnen fnuiken). Toch wordt reeds geruimen tijd met Aden onderhandeld over een verdrag omtrent welks 18 artikelen thans, naar ik te San'a vernam, tusschen de onderhandelaars overeenstemming werd bereikt.

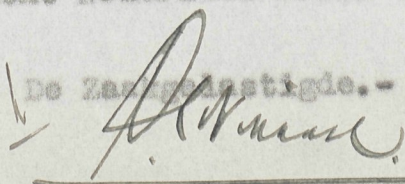
Met afgezanten van Frankrijk en Turkije zijn reeds verdragen opgesteld, die echter nog niet werden geratificeerd. Bij navraag bleek mij, dat de Imâm de vertegenwoordigers dezer beide landen in den Hidjaz, die hun naamkaartje plegen te sieren met "gezant" of "diplomatiek agent" bij den Imâm van Jemen, slechts als particulieren ontvangt en tot dusver nog geenerlei buitenlandse vertegenwoordiging in zijn rijk wilde toelaten.

Omtrent het niet totstandkomen van een verdrag met Duitschland werd ten vorigen jare reeds door den heer van der Meulen gerapporteerd.

De Imâm wenscht de rijkdommen van het land te ontginnen, doch zikt in daarbij niet de hulp van buitenlandsche experts te kunnen missen. Met een begrijpelijke achterdocht ontvangt Hij, een zeer natuurlijk man, de bezoeken van Westersche diplomaten, die met politieke strijkages en geschenken den invloed hunner landen hopen te versterken. Ik meen, dat de eenvoud, waarmede zoowel de heer van der Meulen als steller dezes den Jemen-vorst bezocht en het feit, dat wij niet onmiddellijk geschenken en ridderorden aandroegen, den Imâm in zijn idee, dat hij zich voor hetgeen hij voor de verdere ontwikkeling van zijn gebied meent noodig te hebben, het best tot Nederland, het kleine land met groote internationale reputatie, kan wenden, versterkt heeft.

In het uittreksel van mijn dagboek, dat ik Uwer Excellentie per eerstvolgende bootgelegenheid moge aanbieden, vinde Zij een bevestiging mijner overtuiging, dat een nader ingaan op het door Imâm Jahja en Zijn Regeering als wenschelijk aangemerkte verdrag van vriendschap en in politiek en in commercieel en industrieel en in wetenschappelijk opzicht Nederland niets dan goeds kan brengen.

De Zandgestigte.-

بسم الله الرحمن الرحيم

الختم

امير المومنين المتوكل

على رب العالمين

الامام يحيى حميد

الدين

٢

الى حضرة صاحبة الحشمة والجلاله ملكة دولة هولنده الفخيمه ويلهلمينا المعظمه نقدم لحضرة الملكة العظي وسندتها العليا مايليق بذلك المقام من خالص الاحترام والتمنيات الطيبه الصميمه على الدوام ونعرض انه بهذه الكره كان وصول حضرة المسهيو اندريانس من مندوب حضرة صاحبة الجلاله المعظمه لدن حكومة الحجاز وكان منه عند زيارته لنا تسليم المحرر العالي الملوكي الذي حمله معه تلك الحضرة الملكيه وانا بمؤيد السور ونعرض لحضرتكم الملكيه ماكان لهذه الواقعة الجميله من التمايل لمزيد الامتنان الى زيادة تأمين رغبتنا نحو حشمتكم المعظمه ومملككم المحبويه وانا خاصة نقدم تشكراتنا على ماكان من حسن قبولكم ل تلك المعاهده المتقدمه التي كان تنظيمها بين مندوبكم ومندوبنا بالاتفاق والتقدير لها من طرف صاحبة الجلاله الملكيه ومن الوعد العالي الملكي بقرار حكومتكم الفخيمه وتبليغه وايصاله اليها فانه لاشبهه لدينا ذرة ما في كونها مفيدة ونافعه الى الفايه للمناسبات التجاريه الطيبه والاقتصاديه السليمه فنتمنى من صميم القلب التوفيق لنا ولذات جلالتم العاليه باكمال هذا العقد المتين المثمر واللازم لكلا الطرفين وسرعة تصاطيه بدون ان يتأخر وقتا زائدا وانا في الختام نقدم لذات معالي حشمتكم تعظيماتنا واحتراماتنا الصميمه ونعرض تشكرنا ايضا على حسن انتخاب حضرة المسهيو المشار اليه (اندريانس) ممثل جلالتم العالي الذي استجلبت تقديركا اتنا ومنونياتنا شخصيته الممتازه وسيرته اللطيفه ونتمنى ايضا لحضرتكم التوفيقات الربانيه وتفضلوا بقبول فائق احتراماتنا وعالي -

تقديراتنا بحريرا في ١٤ ذي القعدة ١٣٥٠

In den Naam van God den Barmhartigen Ontfermer

(afdruk van het zegel van den Imâm)

Aan Hare Majesteit de Verheven Koningin van het Geëerde Rijk
der Nederlanden,

Wij bieden der Verheven Koningin en Haren Hoogen Zetel aan wat Derzelve past aan oprechte hoogachting en ware wenschen van het goede bij voortdoring. En Wij doen kond, dat te dezen tijde de heer Adriaanse, gedelegeerde van Hare Verheven Majesteit bij de Regeering van den Hidjaaz, arriveerde en bij zijn bezoek aan Ons het Hooge Koninklijke schrijven overhandigde, hetwelk hij van Derzelve Koninklijke Tegenwoordigheid met zich droeg. Met zeer bijzondere blijdschap doen Wij Uwe Koninklijke Tegenwoordigheid kond hoe deze schoone gebeurtenis Ons geleid heeft tot vrenge , wijl zij Ons verlangen ten opzichte van Uwe Verheven Majesteit en Uw bevriend Koninkrijk heeft versterkt. In het bijzonder bieden Wij onze dankbetuigingen aan voor de welwillende ontvangst van het voorafgegane verdrag, in welks opstelling Uwe gedelegeerde en Onze gedelegeerde tot overeenstemming kwamen, voor de waardeering daarvan van de zijde Harer Koninklijke Majesteit en voor de Hooge Koninklijke belofte nopens de decisie Uwer Regeering en het ter Onzer kennis brengen daarvan. Wij twijfelen niet in het minst aan, dat zij nuttig en uiterst profijtelijk zal zijn voor de goede commercieele en gezonde economische betrekkingen. Uit den grond des harten wenschen Wij Onszelf en de Verheven Persoon Uwer Majesteit de voltooiing van dit gewenschte productieve verdrag, noodzakelijk voor elk der beide partijen, en de bespoediging van het in werking treden daarvan zonder onnoodig uitstel.

Aan het slot bieden Wij aan de Verheven Persoon Uwer Majesteit Onze oprechte betuigingen van vereering en hoogachting aan en mede Onzen dank voor de keuze tot vertegenwoordiger Uwer Majesteit van genoemden heer Adriaanse. Zijn bijzondere persoonlijkheid en zijn minzaam optreden hebben hem Onze waardeering en Onze verplichting doen verwerven.

Nog wenschen Wij Uwe Persoon de hulp des Heeren toe.

Moogt Gij de betuigingen van Onze bijzondere hoogachting en Onze hooge schatting willen aanvaarden.

Gedaan den 14den Dî'1-Ka'dah 1350.

Bijlagen : Twee.

Onderwerp: Jemenreis 1932.-

G e h e i m .

Ten vervolge op deserzijdsch schrijven van 10 April jl. No. 391/G.-97 heb ik de eer Uwer Excellentie hiernevens aan te bieden de vertalingen der door Imam Jahja respectievelijk met Italië en de Sovjet-Unie gesloten verdragen, waaruit blijkt dat en waarom alleen de Arabische tekst daarvan officieel is. N.m.v. zou opneming van een clause nagevend de reden waarom slechts de Arabische tekst als officieel zal gelden als in het verdrag met Italië geschiedde, ⁱⁿ het eventueel door Nederland met Jemen te sluiten verdrag aanbeveling verdienen.

Voor de meerdere overzichtelijkheid veroorloof ik mij zulke in afwijking van een vroeger aangekondigd voornemen, niet in dagboekvorm, doch in een kort overzicht, van mijne bevindingen in Jemen verslag te doen.

Onverwacht deed zich twee dagen na ontvangst van Uwer Excellentie's telegram van 4 Maart jl. een zeer gunstige gelegenheid voor om naar Hodeidah te reizen, namelijk per m.s. Mauly, op weg van Triëst naar Calcutta, dat zoowel Djeddah, dat zeer sporadisch door een Italiaansch Indië-vaarder wordt bezocht, als Hodeidah, dat nog nimmer zulk een schip zag, aandoed. 1)

In den morgen van 11 Maart landde ik te Hodeidah, waar een tiental autoriteiten mij op een miniatuur-pier ontving. Een

hoornsignaal.

1). Het verdient aanteekening, dat dit schip, dat loo ten goederen, hoofdzakelijk suiker, aanbracht, te Hodeidah onverwacht lading kreeg voor Djibouti tot een vracht van meer dan Rs. 3000.-: een aanwijzing, dat ook voor vreemde schepen op dit soort plaatsen iets te verdienen valt.

A a n

Zijne Excellentie den Heere Minister van Buitenlandsche Zaken
te
's Gravenhage.

23
hoornsignaal - en een militaire kapel zet een vroolijke marsch in. De plaatselijke militaire commandant, een Turk, presenteert zijn troepen, die vanaf de pier totaan het huis, waar ik logeren wil, in dubbele haag zijn opgesteld: fantastisch uitgedoste soldaten onder grijze compagnie-commandanten van Turksch origine.

Later sla ik vanuit een erker van het logergebouw met Kādi 'Alī al-'Asrī, de raadsman van Saifoelislām Moehammad, die mij namens dezen komt verwelkomen, en Kādi Moehammad al-Hadjri, het hoofd van 's Imāms douane-dienst, de ter mijner eere gehouden parade gade.

De eerste indruk, dat Jemen een militair land is werd gedurende mijn verder verblijf bevestigd. Iedere man is soldaat. Er zijn geregelde troepen en ongeregelde, d.w.z. recruten, die zichzelf komen aanbieden om voor korteren of langeren tijd militaire dienst te verrichten en vrij zijn om naar huis te gaan, wanneer zij willen. Een beroepsoldaat in het binnenland verdient 7 Maria Theresia-dollars per maand, d.i. ongeveer fl. 4.20, in de Tihama, de groote woestijnvlakte langs de kust 6 dollars (fl. 3.60). En hij is tevreden, noest zich gaarne de manloek, de slaaf van den Imām en schikt er zich in, dat hij zijn geboorteplaats en familie dikwijls in jaren niet terugziet. In noodgevallen is één woord van den Imām voldoende om een millicenenleger bijeen te krijgen.

Prins Moehammad, bij wien ik op den dag van aankomst mijn opwachting maak, en met wien ik na terugkeer uit San'a enkele leersame gesprekken had, is zoowel een goed militair als een man van groote belesenheid en wetenschappelijke aanleg. Als zijn vader spreekt hij over zaken, de politiek van het Arabisch schiereiland rakend, met zelfbewuste openhartigheid. Zijn bewondering

24

voor de heerscherstalenten van Ibn-Sa'oud is door diens naar de oogen zien van Engeland zeer bekoeld. Hij voorspelt een uiteenvallen van het Koninkrijk van den Hidjaaz, Hedjd en Onderhoorigheden na den dood van den stichter daarvan: de Hidjaaz zal onder een van Engeland afhankelijk Hasjimiet komen. -

Den dag na aankomst werd de reis naar het binnenland aanvaard. Door allerlei autopech, culmineerend in het onklaar worden der stuurinrichting, arriveerde ik eerst een uur na zons-
ondergang te Hadjeila, waar in het onbeschrijflijk vuile rege-
ringgebouw werd overnacht. De unieke tocht naar San'a werd door den heer van der Meulen reeds beschreven. Voor den Jemeniet is er geen verschil tusschen klimmen en dalen, zonder merkbare teekenen van vermoeidheid loopt hij den ganschen dag over het grillige pad, dat zich nu eens verliest in een wadibed van rolsteenen, dan weer in steute helling een op het oog niet te passeeren loodrecht berggevaarte overvint. Rusten doet hij niet, dan op de enkele pleisterplaatsen, waar hij zich - voor 1 koebaj (1 1/2 cent) - aan de nationale drank, de uit koffiebladeren getrokken kisjr, tegoed kan doen. Langs de steile bergwanden gaan aprakkelend ongesluierde vrouwen in indigp-zarte kleeding, de nagels van handen en voeten met henna gekleurd. Voor haar is ons pad te onzachtig: zij vinden, groote takkebossen op het hoofd, nog altijd kortere wegen langs onwaarschijnlijk steile hellingen. Het uitzicht - waarvan men loopend niet kan genieten, omdat men letterlijk bij iederen pas moet zien waar men de voet zet - is zeer afwisselend. Om San'a, dat op bijna 2500 meter hoogte ligt te bereiken klimt men, naar schatting, een 6000 M. en daalt een 4000 M. Ameen Rihani, die in "Arabian Peak and Desert" deze reisaroute beschrijft, zegt van een

25

bepaald punt : " The scene is essentially one of terror; as if some demoniacal giant had taken a sledge hammer and smashed blindly right and left, leaving an overpowering, indescribable mass - a clutter of peaks and crags, a whirl of abysses, escarpments rising behind and above each other and passes where a dozen Yaman peasants with bundles annihilated many a Turkish regiment. Nowhere Before did I experience such a sensation of the inaccessible and forbidding, nor have I ever beheld a mountain scene so vast, so wild, so barbaric." - " The road, when we begin the descent from B. (- dit kan van vele weggedeelten gezegd worden -) is a toboggan of slow torture, and often it would narrow to a path where nothing seemed secure but the rocks jutting above it." - " After two hours up a narrow winding and rocky path, crumbling in places and making the edge of the live of safety a part of the dizzy precipice we came within view of the city. But one cannot resist the temptation to look back and say good-bye to that cyclorama of torture between Manakhak and Bow'an. - " (Even) a traveller, riding through it comfortably on a mule ' Rihani is blijkbaar niet van mijn lengte), is a prey to the terror of distance ruthlessly revealed".

De tocht van Hadjeila tot de brug onder Bow'an vorderde 2 1/2 dag. De autorit in een voorwereldlijk Fordje, die de tocht naar San'a besloot, was door den stroomenden regen, die hier en daar verzakkingen in den onwaarschijnlijk slechten weg had veroorzaakt, niet ongevaarlijk. De eerste blik, die men op het in het midden eener door kale bergen omgeven hoogvlakte gelegen San'a krijgt, is onvergetelijk. " Des montagnes aigues gardent de toutes parts le plateau immense. Chaque pic est couronné

d'un

d'un village fortifié, et ce sont autant de sentinelles de la cité de l'Imam. Du côté de la mer ainsi que du côté des terres, au sud, au nord, à l'est et à l'ouest, sans cesse ni défaillance, il semble qu'une main mystérieuse et toute-puissante a élevé ces jets de pierre qui se perdent dans les nuages pour composer d'inaltérables remparts aux formes de la nature et de la vie des hommes....."

"Ainsi se présente au rare voyageur admis à y pénétrer, à l'abri de toute corruption et de toute scoullure, à la fois libre, tendre et sauvage, le réduit de la Foi, la citadelle du Yémen." 2)

Na een dag van rust, waarop ik bezoek ontving van 's Imams eerste Minister Kādī Abdallah al-Jarfī, een geleerd en in den beginne terughoudend man, die mij bij nadere kennismaking zeer sympathiek werd en den als Directeur van Auitenlandsche Zaken fungerenden Kādī Moehammad Hāgib, werd ik in den morgen van 17 Maart door den Imām in audientie ontvangen met het door den Heer van der Meulen beschreven militair ceremonieel. Terzake teekende ik in mijn dagboek aan :

" De Imām stelt mij in de gelegenheid mijn dank te uiten voor de welwillendheid, waarmede ik overal van ontvangen in Zijn Rijk, en met eenige toepasselijke woorden den brief der Koningin te overhandigen. Onder het lezen der vertaling daarvan straalt de Imām van ingenomenheid. Hij verzoekt mij Zijn dank aan Hare Majesteit en Hare Regering te willen overbrengen. In het nu volgend gesprek, dat bijna twee uur duurt, meet ik eerst mijn denkbeeld geven omtrent oorzaak en vermoedelijken duur

2). Kessel - Fortune carrée.

der wereldcrisis, omtrent de gevolgen van het verlaten van den gouden standaard door vele landen, omtrent de gevolgen die Holland van deze crisis ondervindt, etc. Telkens weer blijkt, hoe goed de Imām, ondanks zijn afzondering, van veel op de hoogte is, en hoe hij - in tegenstelling met Koning Ibn Sa'oud - de zaken ernstig bestudeert. Het gesprek komt op den Hidjaz en ik vraag vergunning om Zijne Majesteit geluk te wenschen met de tot standkoming van het verdrag van vriendschap met de regering van dat land. Tot mijn vertazing hoor ik dan, dat zulk een verdrag nog niet werd gesloten, doch slechts lokaal door de districts-hoofden aan het betrokken grensgebiedte handhaving van de status quo ante werd overeengekomen. De Imām wenscht een bestendige vrede, doch wil zich niet binden aan grenzen, die niet zijn werkelijke grenzen zijn. Hij hoopt, dat de geschiedenis hem zal recht doen en wil lijdzaam afwachten. Landhonger heeft hij niet. Toch zullen er na den zomer verdere besprekingen worden gevoerd met afgezanten van Ibn Sa'oud (men spreekt hier altijd van "Abdulaziz"). Ik merk op, dat der gedisinteresseerden vrienden van Arabië het nu voorbarig blijkend bericht eener overeenkomst een zeer welkome tijding was, - vooral wijl de mogelijkheid m.i. niet uitgesloten was, dat bij eventueel handtaastelijkheden het Hollandsch spreekwoord zou kunnen worden bewaarheid, dat waar twee katten (dit om het puriteinsch oer des Imāms niet te kwetsen) om een stukje vleesch vechten, een derde dit consumeert. De Imām, die vaneen aangename natuurlijkheid is, beantwoordde dit lachend met de opmerking, dat die kans juist voor beide partijen een aanleiding was om een gemeenschappelijke oplossing in het belang van Arabië en de Arabieren te zoeken. - Op mijn verzoek om langs een anderen weg naar Hodeidah terug te mogen reizen werd zonder aarzeling gunstig beschikt.

Welke route dit zal zijn, zal nader worden besproken. Nog deelde ik den Imam mede, dat de Hijazische Regering een Hollandsch financieel adviseur had verzocht en verkregen en dat het aangaan van den vriendschapband onzerzijds medebracht, dat Nederland bereid was om Zijne Majesteit in al datgene ter zijde te staan waarin Hij meende voor de verdere ontwikkeling van Zijn land en volk van buitenlandsche ervaring nut te kunnen trekken.- "

In de volgende dagen bracht ik uitgebreide bezoeken aan de reeds genoemde ministers, aan de ministers van onderwijs en van post en telegraaf (beiden jeugdige zonen van den Imam), aan den legercommandant, den 'amil van San'a, den Italiaanschen dokter, zijn Russischen collega, de Sovjet-handelmissie, e.a. en ontving zelf veel bezoek.-

De ontvangst van de zijde der autoriteiten was immer bijzonder vriendelijk, de buitenlanders schenen mij daarover enigszins jaloeersch.

Italië dat sinds de entréé der Sovjet-handelmissie zijn invloed in Jemen sterk zag verminderen, kan openstelling van het land voor andere vreemdelingen niet aangenaam zijn.

Mijn dagboekanteekeningen betreffende enkele gesprekken mogen hier volgen :

(19-3-1932). Met Kâf al Aari, een conservatief pienter man, heb ik een voorzichtig gesprek. Jemen was vanouds economisch een gesloten huishouding. Het land leverde alles op, wat men noodig had. Of liever: men leefde zoo eenvoudig, dat men het kon doen met wat men had. Nu eindelijk een tijd van vrede en voorspoed schijnt aangebroken, kan aan de economische ontwikkeling van het land worden gedacht. Op zeer primitieve wijze wist men uit het in groote hoeveelheden aanwezige ijzer- en koper-

29

erte metaal te bereiden. Men weet nu, dat men het tien maal goedkoper kan importeeren. De Bedouïenen in het Noorden maken zelf een soort lucifers. Alleen, men heeft vuur noodig om ze aan te steken ! De geïmporteerde lucifers (Russisch en slecht) kosten per pak van 10 doosjes 9 cent: die oneconomische fabricage kan dus worden opgeheven. Toch blijft het streven van den Imam om zooveel mogelijk in eigen land te fabricceeren en te verbouwen. Zoo is men voor twee jaar met den aanplant van katoen begonnen, en worden proeven met tabak genomen. Grote hoeveelheden doerrah worden thans reeds naar Port Soudan uitgevoerd. En de Jemen-koffie (die blijkbaar goeddeels door de Regering wordt verhandeld) brengt miljoenen op. Al kent men geen grondbelasting, de zakat der qât-tuinen is óók een belangrijke bron van inkomsten. Nu wil men- en dit bemerkte ik bij een ieder, die over dat onderwerp sprak - wél voorlichting van buiten, doch zónder de onnodige consequentie van buitenlandsche politieke inmenging. Voorsichtig bracht ik het gesprek op Rusland, dat de markt van buitenlandsche artikelen, na een Italiaansche firma te hebben doodgeconcu^rreerd, in handen heeft (en nu maandelijks de prijs van petroleum, etc. verhoogt !) De kwaliteit der Russische importgoederen is in het algemeen minderwaardig, doch goedkoop. Dat men door voor meer geld meer duurzame waar te koop en den duur goedkoper uit is, schijnt door verschillende vooraanstaande personen begrepen te worden. Maar - de Jemeniet is zuinig ! Behalve wat de qât betreft: daarvoor geeft de eenvoudige man een real of meer per dag uit. (Op Vrij- en feestdagen het dubbele . De Russische dokter noemt het gebruik schadelijker dan van morphine en wijst er allerlei verlammingen, de slechte tanden, etc. etc. aan. Zijn Italiaansche collega noemt het qât-eten een vrij onschuldig genoeg). Ik bemerk aan Kâdî al-Amri,

dat

dat men in den grond bang is voor Rusland, en op allerlei wijzen tracht dat land niet een monopolie te geven. "

21 - 3 - 1932. " Den geheelen morgen bracht ik bij Kâdî Râgîb door. Hij begon met in opdracht van den Imâm nogmaals te betuigen hoezeer de brief der Koninginnen dat mijn bezoek werden gewaardeerd. (Voor het publiek blijkt dit uit het logeren in dit gerieflijke huis, een eer na vander Meulen van de diverse bezoekers alleen aan Shaukat Ali ten deel gevallen, en uit het in mijn dienst stellen van 's Imâm's lijfkok 'Ali, een waardige en uiterst vrome Pers.) Dan legt hij nogmaals uit, waarom de Imâm in het ontwerp-verdrag vasthoudt aan het ondersorpen zijn van Nederland-sche onderdanen in Jemen aan de wetten des lands: uit vrees voor de groote mogendheden. Zelfs Engeland, waarmede een verdrag van 19 artikelen is opgesteld, dat wel spoedig bekrachtigd zal worden (de protectoraats-kwestie zou voor een bepaald aantal jaren buiten geschil blijven), heeft in een dergelijk artikel berust. Voor de gevolgen behoeven wij niet bang te zijn. In Holland, dat klein is doch een wereldnaam heeft op het gebied van techniek en wetenschap, meent de Imâm alles te kunnen vinden, dat hij voor Zijn Rijk nodig heeft. De Minister vraagt mij in Holland uit te zien naar een dokter, die bereid zou zijn zich in Jemen te vestigen. De Regering zou hem een minimum-inkomen willen grandeeoren: hij zou hier evenwel £ 5.- à £ 6.- per dag kunnen verdienen. Komt het verdrag binnenkort tot stand, (ik beloof Kâdî Râgîb bedekt te seinen als de Nederlandse Regering met het concept instemt) zoo is mijn bemoeienis waarschijnlijk overbodig, omdat de Kâdî alsdan voornemens is zelf naar Holland te komen om o.m. een paar ingenieurs te engageeren en dan tevens naar een dokter kan uitzien. Nu de postdienst

goed loopt en er amde autoweg Hodeldah-San'a door Indi Anis o.m. door 750 soldaten sinds Imanikin gewerkt wordt, is een volgend plan der Regering de ten worden van Hodeldah Gelezen hand van Ras Keltib als haven in te rianten . De weschopen, die het Fransch spoorwegmateriaal van de nimmer aangelegde spoorlijn aanvoerden, werden daar van de val. Een Decauville-Daan naar Hodeldah (ongeveer 16 K.M.) zal dan worden aangelegd. Dan zijn er plannen om een petroleum-terrein, helms dicht bij de Grens met Aden Gelezen , waar een breede stroom olie als een boek in soe loopt, in exploitatie te brengen. En er is meer. Over Salief wordt niet gesproken. - De het Frankrijk en Turkije opgestelde verdragen zijn nog niet bekrachtigd. Dat beider verdragwoordigers te Djeddah zich diplomatische verleggenwoordigers bij den Iskan noemen is daarom voorberig. Een heeft hier de heeren Abdoelgani Sani Bay en Melgret als particulieren ontvangen. - Dr. Rathjens is wegens particuliere redenen van hier vertrokken. Een heeft hen tot het einde toe respectvol behandeld, al was het een andere Rathjens, en die hier de eerste maal kwam. Hij schijnt het bij den Iskan verblijd te hebben door zijn aannemelijk opbrengen inzake de opgravingen. O.m. protesteerde hij heftig, toen Prins Ahmad, die voor daadwerkelijke invoering van 's Imanis administratie aldaar met een leger naar Haber was getrokken om aan de expeditie een ander karakter te geven voor de bevolking, zijn soldaten naar oudheden liet spouwen. - Het Abesynië staat Jemen op vriendschappelijkeen voet. De laatste miserie van daar bracht 200 pracht-mullezels ten geschenken mee. - Káid Háfib uit nog zijn vermoeden, dat er om een of andere reden tuascion de Amerikanen, die hier geweest zijn en Dr. Rathjens een coöperatie bestaat. Inbetreffe de hoefindot meer het vertrouwen van den Iskan. - -

Twee uur lang ben ik daarna op bezoek bij den 'Amil van San'a, Sayid Hoesein Abdoelkadir en zijn zoon Sayid Moehammad beide zeer belesen. De Amil vertelt, dat blijkens de geschiedboeken de eerste vreemdelingen die hier met een brief voor den Imâm kwamen Hollanders waren (omstreeks jaar 1580) en belooft mij van de betrokken passage een afschrift. Dan spreekt hij over de 5 "Hollanders", die hier duizende oudheden meenamen of copieerden, en waarvan er 4 op verschillende plaatsen van Jemen stierven. Hij doelt blijkbaar op de expeditie-Niebuhr. Ik wil trachten in Holland een exemplaar van dat werk ter wille van de illustraties (Arabisch onderschrift aan te brengen) voor den 'Amil als geschenk te vinden. Het zou zeer inslaan, geloof ik, als van het werk van Dr. van Arendonk een Arabische bewerking aan den Imâm kon worden opgedragen. Meer dan woorden kunnen doen, heeft dit werk, dat ik bij mij heb, hier het bewijs geleverd, dat Holland in wetenschappelijken zin voor Jemen geïnteresseerd is. Men is daardoor gevleid.-

Ontrent de afscheidsaudientie teekende ik het volgende aan :
23 - 3 - 1932. " De ontvangst ten paleize had op dezelfde wijze plaats als de eerste maal, Kâdî Râgîb, hoewel koorts hebbend, ontving mij. Hij hoopte, dat ik den volgenden keer per auto tot San'a zou kunnen rijden. Ik zei: en dan vanaf Djeddah. Ja, was het antwoord, daar is wel kans op. In een pas ontvangen brief van Koning Ibn Sa'oud, zegt deze nu de hadj gevolmachtigden herwaarts te zullen zenden om een verdrag te sluiten. De Kâdî zegt dan, dat zeer particuliere redenen, die van jaren her dateeren, den Imâm steeds van oorlog hebben afgehouden. Had Prins Ahmed zijn zin gehad dan was er al 10 maal krijg geweest. Ibn Sa'oud luistert niet naar de inblazingen van Engeland, omdat hij weet, dat een oorlog tegen Jemen het einde van zijn regien zou beteekenen

33

beteekenen. Ibn Sa'oud zou in Irak op zijn plaats zijn (dat
meer velen daar hem meer vereeren dan Koning Faisal noemde
ik op mijn reis door dat land). De Imâm heeft veel meer
vrienden en aanhangers op het schiereiland. Bij een oorlog
zou blijken hoevelen zijn zijde kussen. Doch - de Imâm wil vrede.

Dan wordt de Imâm aangekondigd. Kâdî Râgib gaat Zijne Majes-
teit, die zich in den gang door Ahmad en Sultan de hand laat
kussen, tegemoet. De Imâm is zêér hartelijk, vraagt hoe mij San'a
bevallen is, wanneer ik vertrekken wil, of ik de route al weet,
of ik al een boot heb, etc. Daarna overhandigt Zijne Majesteit
mij zelf een voor de Koningin bestenden brief (dien hij n.m.v.
persoonlijk dicht wil lakken, - Kâdî Râgib fluistert Zijne Majes-
teit in, dat zulks niet noodig is) met vele vriendelijke woor-
den. Ik betaig mijn dank voor den brief, voor de ontvangst, voor
de genoten gastvrijheid voor de gelegenheid, die ik had met soo-
vele vooraanstaande personen kennis te maken, en voor de handschri-
ten, die Zijne Majesteit als een geschenk voor mij heeft bedoeld.
Ik krijg vergunning die aan de Leidache Universiteitsbibliotheek
af te staan. De Imâm vertelt dan, dat van 2 of 3 gezochte werken
slechts één exemplaar bekend is en dat berust in zijn bibliotheek.
Daarvan wordt nu copie gemaakt. De boeken zullen mij worden toe-
gezonden.

De Imâm spreekt dan de hoop uit, dat het verdrag speedig
tot stand zal komen en vraagt, wanneer ik voor dat doel hier
zou kunnen zijn. Ik antwoord : October. De Imâm vraagt om meer-
deren speed. Zoo gaarne wil Zijne Majesteit gevolg geven aan de
plannen, tot wier verwezenlijking dit verdrag de grootste stap
is. Ik beloof dat onder de aandacht der Nederlandsche Regering
te brengen. Zich verheffend vraagt Zijne Majesteit mij dan aan
de Koningin en hare Regering nogmaals Zijn dank en Zijn genegen-
heid

heid te willen vertolken. Zijne Majesteit houdt lang mijn hand in de zijne, bedankt mij in zeer vleeiende woorden voor mijn bezoek en wenscht mij de bijstand van God op mijn weg, die, moge het zijn, spoedig weder naar zijn land voere "...

Van de laatste der ontmoetingen, die ik met Kādī Kāgib had, maakte ik de volgende aantekening :

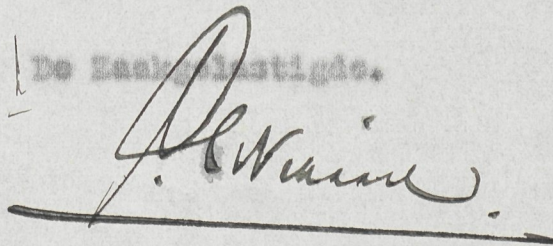
* De rest van den morgen ben ik bij Kādī Kāgib, die mededeelt, dat door den Izmā allerlei opdrachten ten mijnen behoeve aan Prins Moehammad te Hodeidah zijn gegeven (gegeven in- en uitvoer ; samboek voor Kamaran, indien noodig; een geschenk in koffie). Het gesprek ^{komt} op Salief, de zoutzijn, die in Turkischen tyd een goudsijn was. Na 34-jarige exploitatie kreeg men per jaar een fatig salde van 300.000 gouden Turksche ponden. Nu zijn de machines verroest en door de Engelschen gebombardeerd. De zaak moet dus met moderne machines opnieuw begonnen worden. Kādī Kāgib denkt zich een onderneming of op naam van de rijksten men in het land, den Izmā, of op naam van een nationale Jezuische maatschappij. Men wil geen Engelsch toezicht wegens de concurrentie. Een Hollandsche ingenieur, die ook wel eens het binnenland wil zien en daar over andere zaken advies wil geven, aan het hoofd dat wenscht de Izmā. (Ik hoop Salief nog te kunnen zien en passent).

Over handelsmogelijkheden sprekend zeg ik, dat concurrentie met de Sovjet zwaar is. De Kādī zegt : Rusland is hier aange-meedigd en Engeland een hak te zetten. Dit land had de aanvoer en uitvoer in handen: nu is de totaal vracht van Engelsche schepen 80 % achteruitgegaan. Voor Nederland met zijn groote scheepvaart door de Rode Zee moet het meest moeilijk zijn een flink aandeel in het transport van en naar Jemen te veroveren.

Aan Nederland - Kâdf Râgib herhaalt dat nog eens uitdrukkelijk - heeft Jansen in alles genoeg. Dat had de Imâm al langer overwogen. Vander Meulen was daarom " een door den hemel gezonden ster ". - Nog waarschuw ik tegen onzekerheidskundige opgravingen door ondeskundigen. Misschien kan Nederland ook hierin helpen.- Nadat ik nog terloops heb uitgevonden, dat de Imâm o.a. een Turksche en een hooge Italiaansche onderscheiding heeft, neem ik afscheid van den zieken Kâdf.-

De terugreis naar Hodeidah werd binnen de drie dagen volbracht. Te Hodeidah wachtte ik drie dagen op de rest mijner bagage, die overgepakt, per zeilboot naar Kuzaran werd gezonden. Zelf ging ik over land naar Beni (of Ibn) Abbâs (4 uur per auto) en per zeilboot (5 uur) naar het schiereiland Sallief, waar ik de verlaten zoutzijnen bezocht en een inzicht kreeg inden oevang van dit bedrijf in Turkschen tijd, toen het een jaarlijksche bate van 300.000 gouden Turksche ponden gaf. Nu is het stadje volkomen verlaten en zijn de machines en rails door weer en wind onbruikbaar geworden. Dienzelfden dag werd naar Kuzaran overgestoken, vanwaar ik na twee dagen, aan dek van een kuststoomer-tje, dat zijn maximum-aantal passagiers (pelgrims uit Zuid-Arabië) reeds aan boord had, naar Djeddah terugkeerde.-

De Zaakplustigde.

Doordruk dezes wordt aangebeden aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, Mr. Ms. Gezantschap te Cairo, en den Adviseur voor Inlandsche Zaken te Batavia.-

VERDRAG VAN ITALIË MET JEMEN.

(Ontleend aan het eerste nummer van het te San'a verschijnend)
 (weekblad 'Imān .)
 (Djoemādi 'lawal 1345. -)

Artikel 1. De Regeering van Zijne Majesteit den Koning van Italië erkent de algeheele onafhankelijkheid van de Regeering van Jemen en van Haar Koning Zijne Majesteit den Imām Jahja.

Dienovereenkomstig zal bedoelde regeering van Italië zich in het Koninkrijk van Zijne Majesteit den Koning van Jemen den Imām, met geenerlei zaak inlaten, welke in strijd zou zijn met de eerste zin van dit artikel.

Artikel 2. De beide staten nemen op zich den handel tusschen hun beider landen onderling gemakkelijk te maken.

Artikel 3. De Regeering van Zijne Majesteit den Koning van Jemen verklaart te wenschen, dat zij, wat zij aan artikelen en technische werktuigen verlangt, welker invoer nuttig en bevorderlijk is voor den economischen groei van Jemen, uit Italië zal betrekken, eveneens technici.

De Italiaansche Regeering verklaart zich te zullen beijveren om de uitzending der personen, technische werktuigen en artikelen te doen geschieden op de meest passende wijze, wat betreft soorten, prijzen en salarissen.

Artikel 4. Het in het tweede en derde artikel vermelde is geen belemmering van de vrijheid van beide partijen inzake den handel en het doen van bestellingen.

Artikel 5. Geen handelaar van een der beide koninkrijken zal importeeren en verhandelen hetgeen een der beide staten voor zijn gebied verbieden zal.

Elk der beide staten zal hetgeen in haar land is ingevoerd ten aanzien waarvan invoer en handel verboden zijn, na aankondiging in beslag kunnen nemen.-

Artikel 6. Dit verdrag zal niet in werking treden dan van het tijdstip, waarop Zijne Majesteit de Koning van Jemen, Imâm Jahja, een ratificatie ontvangt van Zijne Majesteit den Koning van Italië.

Artikel 7. Dit verdrag zal van kracht zijn en toegepast worden gedurende tien jaar vanaf zijn ratificatie, in artikel 6 bedoeld. Les maanden vóór den afloop van de termijn van dit verdrag zal, wanneer beide partijen wenschen, dat het zal worden vervangen door een ander of zal worden geprolongeerd, daarover worden geconfereerd.

Artikel 8. Nadat deze artikelen waren opgesteld hebben Zijne Majesteit, de Koning van Jemen, Imâm Jahja, en Zijne Excellentie Cavalieri Gasparini, gevolmachtigde van den Koning van Italië, dit in twee eensluidende exemplaren in de Arabische en de Italiaansche taal gestelde verdrag onderteevend. Wijn Zijne Majesteit de Koning van Jemen niet beschikt over iemand die tot de overzetting uit de Italiaansche taal volledig in staat is, wijn de onderhandelingen tusschen de beide partijen, welke resulteerden in het vriendschappelijk handelsverdrag, in de Arabische taal plaats hadden en wijn Zijne Excellentie Cavalieri Gasparini bevestigd heeft, dat de Arabische tekst volledig overeenstemt met de Italiaansche tekst, zijn zij overeengekomen, dat in geval van twijfel of geschil van meening over den uitleg der beide teksten (de Arabische en de Italiaansche), beide partijen zich zullen bedienen van de Arabische tekst en den uitleg daarvan naar de regels der Arabische taal, zijnde de inachtneming hiervan een voorwaarde.---

38

VERDRAG VAN GENEGENHEID, VRIENDSCHAP EN HANDEL.

Op grond van het wenschelijk en passend achten door elk der beide partijen, de Regeering van de Unie der Vereenigde Sovjet Republieken ter eene, Zijne Majesteit den Koning van Jemen, de Imâm Jahja bin al-Imâm Moehammad Hamîdi 'ddîn en Zijne Regeering ter andere zijde, en beider verlangen om de gebruikelijke officieele relaties aan te knopen en economische banden tusschen hun beider landen te leggen, te bevorderen en te gronden op den basis van vriendschap middels regeling der vriendschappelijke betrekkingen tusschen de beide Regeeringen en haar beider volken en erkenning der gelijkheid van beide partijen ten aanzien van alle rechten en wetten, welke algemeen tusschen staten en volgen worden in acht genomen.

Zijn bedoelde twee partijen overeengekomen dit verdrag van genegenheid, vriendschap en handel te sluiten en in acht te nemen als een begin van hetgeen in de toekomst noodig is ter bevordering der economische betrekkingen tusschen de beide landen en hare uitbreiding, als uitvloeisel van (nadere) besprekingen en van de werkzaamheid der beide genoemde Regeeringen, ter sluiting van de noodige overeenkomsten op het gebied van den handel etc. welke door beide partijen worden gewenscht, - en hebben thans het navolgende vastgesteld :

Eerste artikels--

De Regeering van de Unie der Vereenigde Sovjet-Republieken erkent de volledige onafhankelijkheid van de Regeering van het land Jemen en van zijn vorst Zijne Majesteit den Imâm Jahja bin al-Imâm Moehammad Hamîdi 'ddîn en Zijn bestuur. Zijn Majesteit de Koning van Jemen en Zijn Regeering hebben aanspraak op de oprechte hoogachting en schoone gevoelens, welke de Regeering

39

van de Unie der Vereenigde Sovjet-Republieken voor den Staat Jemen, zijn bevolking en alle Oostersche volken keestert. Dien overeenkomstig worden tusschen de beide verdragsluitende partijen officieele betrekkingen aangeknoopt op de hierboven omschreven wijze.

TWEEDE ARTIKEL.

De beide verdragsluitende partijen verbinden zich de handels-transacties tusschen de beide Regeeringen te bevorderen. Overeenkomstig deze verbintenis zal elk der onderdanen van beide staten (letterlijk : koninkrijken !) in het andere rijk na verkregen vergunning kunnen binnengaan en daar verblijven naar de wetten van dat rijk, handel drijven en transacties tot stand brengen, die noodig zijn, op voorwaarde dat voor alle onderdanen der beide partijen de beoordeeling van de kwesties, die zich zullen voordoen, zal zijn aan de plaatselijke rechtbanken van het rijk, waarin zij zich bevinden, naar de wetten van dit rijk, en dat al hetgeen, waarin handel te drijven naar de wetten van een der beide Regeeringen verboden is, door elk harer wordt tegengehouden dan wel, voorzover het in Haar Rijk wordt aangetroffen, wordt geconfiskeerd. De beide verdragsluitende partijen verbinden zich de uitvoering te zullen bevorderen van iedere faciliteit voor de handelsverrichtingen van de onderdanen der beide rijken, die met de plaatselijke regelingen te rijmen is, speciaal t.a.v. belastingen en douanerechten.-

DERDE ARTIKEL.

Dit verdrag zal in werking treden en door de beide Regeeringen worden toegepast na ondertekening en ratificatie daarvan, overeenkomstig de gebruikelijke officieele principes, door de Regeering van de Unie der Vereenigde Sovjet-Republieken, met ingang van den dag waarop de officieele verklaring van bedoelde

Regeering

40

Regeering (daarentrent) Zijne Majesteit den Koning van Jemen
Imâm Jahja zal bereiken.

VIENDE ARTIKEL.

Dit genegenheids-, vriendschaps- en handelsverdrag zal van
kracht zijn en worden toegepast gedurende tien jaren, ingaande
met den in het derde artikel genoonden datum. Het is van de ver-
langens der beide verdragsluitende partijen en van hetgeen
zij daarentrent in de toekomst zullen overeenkomen afhankelijk
of het verdrag voor langer tijd bindend zal blijven of door
een ander zal worden vervangen.

VLIJDE ARTIKEL.

Dit genegenheids-, vriendschaps- en handelsverdrag wordt
het verdrag van San'â genoemd. Het bevat een inleiding, een
naschrift, dat hieronder volgt en vijf artikelen, waarvan dit
er één is. Het is gesteld in twee exemplaren in de Arabische
taal ten dienste vande beide verdragsluitende partijen.

NASCHRIFT.

Opdat dit verdrag gereed zij voor de verkrijging der uit-
eindelijke ratificatie overaenkomstig het derde en vierde arti-
kel is het onderteekend te San'â, de hoofdstad van Jemen, door
den gemachtigde der Regeering van de Unie der Vereenigde Sovjet-
Republieken ter eenre zijde door Partijgenoot Istachof (?) als
vertegenwoordigersijner genoemde Regeering en vande andere zijde
door Kâdf Mochammad Râgib, de afgevaardigde van Zijne Majesteit
den Koning van Jemen, den Imâm bovenbedoeld, na tot algeheele
overeenstemming te zijn gekomen omtrent den inhoud der volzinnen
en hare beteekenissen.--

Geschreven den 17en Djoemâdî'loelâ 1347, overeenkomend met
7 November 1928.-